

Gebooren zanger

Ankie Lok is freelance journalist en redacteur. Ze heeft een stadstuintje in Rotterdam (40 m²), waar steeds meer vogelsoorten op afkomen. Hoe maak je daar een vogelrijk en biodivers plekje van? Daarover houdt ze dit tuinjournaal bij.

De merel laat bij uitstek het geluid van de lente horen. Hopelijk vinden merelman en -vrouw weer een plekje om te broeden, nu verderop de braamstruiken zijn geroid.

TEKST ANKIE LOK

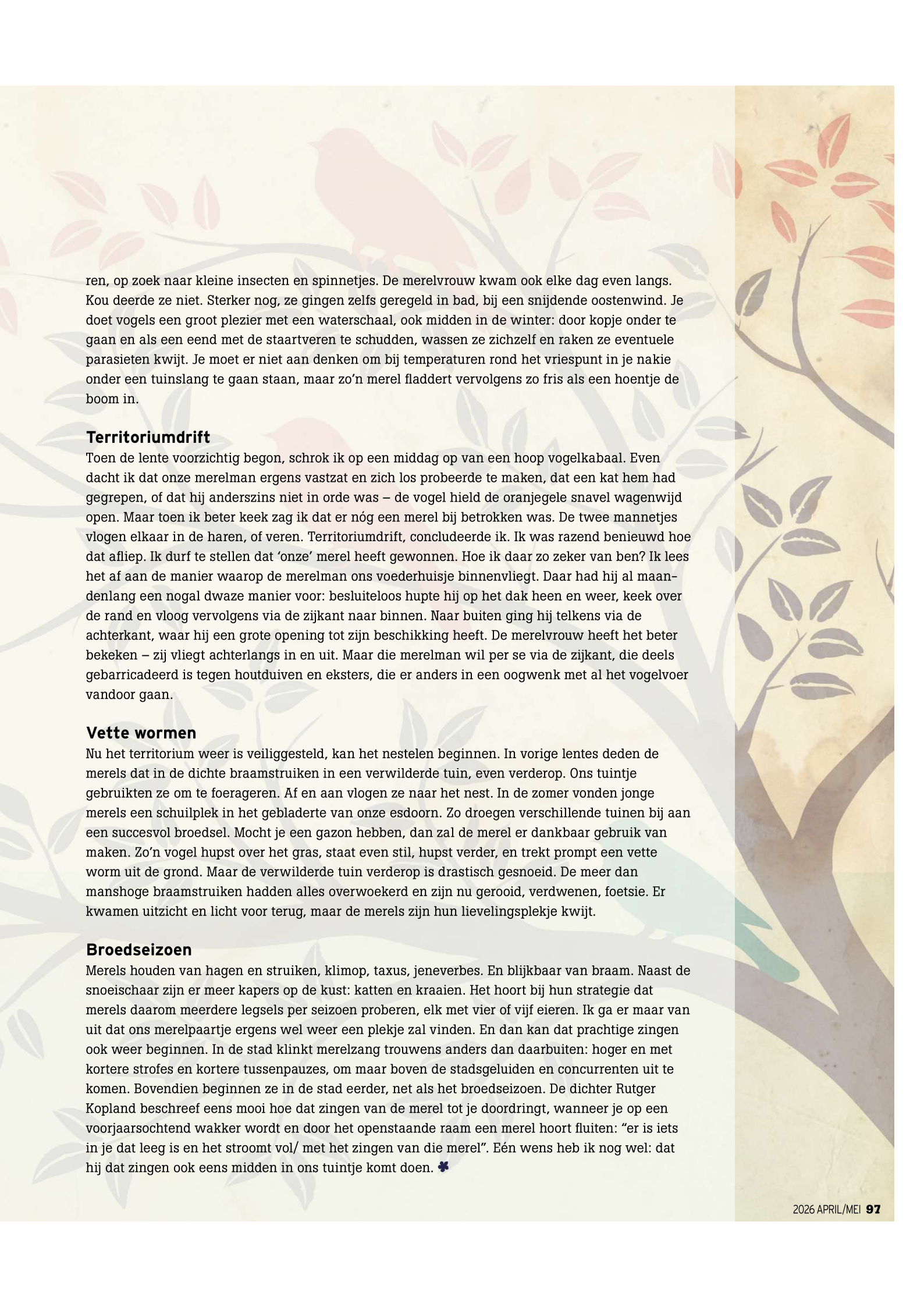
Je kunt er kort of lang over nadenken, je kunt wikken en wegen, maar uiteindelijk is er geen twijfel mogelijk. De allermooiste zanger van het land, dat is de merel. Hoe dat geluid klinkt? Het is melodieus, maar nooit hetzelfde. Neurie het maar eens na – dat lukt je niet (net als bij de roodborst trouwens). Het is helder en vol, en incidenteel een beetje schor, alsof hij er zelf ook een brok van in de keel krijgt. En hij zingt vaak aan de zomen van de dag, wanneer onze zintuigen des te ontvankelijker zijn, in de ochtend- en avondschemering. Zo zetten ooit ook luisteraars van het radioprogramma *Vroege Vogels* de merel op nummer één, eerst in een verkiezing van mooiste vogelzang en later zelfs in een top 40 van natuurgeluiden. Onder andere de nachtegaal en de branding moesten het afleggen tegen die verder zo doodgewone vogel. Het mannetje is zwart, het vrouwtje bruin, meer valt er eigenlijk niet over te zeggen. Het mannetje heeft een oranjegele snavel, als een soort wimpel bij dat verder zo stemmige pak. Rond het oog zit een ringetje in datzelfde oranjegeel. Meer kleur zit er niet aan het hele beestje. Maar als hij zijn snavel opendoet, dan weet je: die merel moet wel iets begrepen hebben van het leven.

Uitkijkpost

Het was waarschijnlijk daarom dat ik zei, toen we ons huis met stadstuintje betrokken: “Ik hoop dat we een merel in de tuin krijgen.” Ik vind het nu een onnozele uitspraak, maar wat wil je – ik had twintig jaar ‘boven’ gewoond, in appartementjes met hooguit een balkon, dus ik wist helemaal niks meer van tuinvogels. We waren nog maar net verhuisd, of er zat al eentje op het tuinkek. Dat hoge kek is een favoriete uitkijkpost gebleken. Vooral aan de zijkant, bijna in de hoek – daar kan zo’n mannetjesmerel langdurig blijven zitten, het kopje telkens in een iets andere stand. Als je er een beetje op let, leer je vanzelf de vogels in je tuin kennen – welke soorten er voorkomen, en daarbinnen soms zelfs de individuen. Vrienden van ons in een Gelders dorp hadden het over ene Joop, een merel die bij hen in alle vroegte door de schoorsteen kwinkleerde. Dat zal wel, dacht ik toen nog. Maar ik leerde wel degelijk ook mijn eigen merels kennen. De eerste noemde ik Max. Hij mocht graag op het kek met zijn vleugels zitten te schudden – alsof hij de poes, meters lager, probeerde uit te dagen. Na een tijdje kreeg hij een witte plek in zijn verenkleed en nog weer later was zijn ene pootje verstrikt geraakt in een gekleurd touwtje. Niet lang daarna verdween hij, voorgoed.

In bad

Inmiddels zijn we alweer een paar merels verder. Afgelopen winter, verlost van het ouderschap, had het huidige mannetje ruimschoots de tijd om voor zichzelf te zorgen. Dagelijks bezocht hij ons voederhuisje. Hij hipte over de grond en pikte in de borders, tussen de blade-

ren, op zoek naar kleine insecten en spinnetjes. De merelvrouw kwam ook elke dag even langs. Kou deerde ze niet. Sterker nog, ze gingen zelfs geregeld in bad, bij een snijdende oostenwind. Je doet vogels een groot plezier met een waterschaal, ook midden in de winter: door kopje onder te gaan en als een eend met de staartveren te schudden, wassen ze zichzelf en raken ze eventuele parasieten kwijt. Je moet er niet aan denken om bij temperaturen rond het vriespunt in je nakie onder een tuinslang te gaan staan, maar zo'n merel fladdert vervolgens zo fris als een hoentje de boom in.

Territoriumdrift

Toen de lente voorzichtig begon, schrok ik op een middag op van een hoop vogelkabaal. Even dacht ik dat onze merelman ergens vastzat en zich los probeerde te maken, dat een kat hem had gegrepen, of dat hij anderszins niet in orde was – de vogel hield de oranjegele snavel wagenwijd open. Maar toen ik beter keek zag ik dat er nóg een merel bij betrokken was. De twee mannetjes vlogen elkaar in de haren, of veren. Territoriumdrift, concludeerde ik. Ik was razend benieuwd hoe dat afliep. Ik durf te stellen dat 'onze' merel heeft gewonnen. Hoe ik daar zo zeker van ben? Ik lees het af aan de manier waarop de merelman ons voederhuisje binnenvliegt. Daar had hij al maandenlang een nogal dwaze manier voor: besluiteloos hupte hij op het dak heen en weer, keek over de rand en vloog vervolgens via de zijkant naar binnen. Naar buiten ging hij telkens via de achterkant, waar hij een grote opening tot zijn beschikking heeft. De merelvrouw heeft het beter bekeken – zij vliegt achterlangs in en uit. Maar die merelman wil per se via de zijkant, die deels gebarricadeerd is tegen houtduiven en eksters, die er anders in een oogwenk met al het vogelvoer vandoor gaan.

Vette wormen

Nu het territorium weer is veiliggesteld, kan het nestelen beginnen. In vorige lentes deden de merels dat in de dichte braamstruiken in een verwilderde tuin, even verderop. Ons tuintje gebruikten ze om te foerageren. Af en aan vlogen ze naar het nest. In de zomer vonden jonge merels een schuilplek in het gebladerte van onze esdoorn. Zo droegen verschillende tuinen bij aan een succesvol broedsel. Mocht je een gazon hebben, dan zal de merel er dankbaar gebruik van maken. Zo'n vogel hupst over het gras, staat even stil, hupst verder, en trekt prompt een vette worm uit de grond. Maar de verwilderde tuin verderop is drastisch gesnoeid. De meer dan manshoge braamstruiken hadden alles overwoekerd en zijn nu gerooid, verdwenen, foetsie. Er kwamen uitzicht en licht voor terug, maar de merels zijn hun lievelingsplekje kwijt.

Broedseizoen

Merels houden van hagen en struiken, klimop, taxus, jeneverbes. En blijkbaar van braam. Naast de snoeischaar zijn er meer kapers op de kust: katten en kraaien. Het hoort bij hun strategie dat merels daarom meerdere legsels per seizoen proberen, elk met vier of vijf eieren. Ik ga er maar van uit dat ons merelpaartje ergens wel weer een plekje zal vinden. En dan kan dat prachtige zingen ook weer beginnen. In de stad klinkt merelzang trouwens anders dan daarbuiten: hoger en met kortere strofes en kortere tussenpauzes, om maar boven de stadsgeluiden en concurrenten uit te komen. Bovendien beginnen ze in de stad eerder, net als het broedseizoen. De dichter Rutger Kopland beschreef eens mooi hoe dat zingen van de merel tot je doordringt, wanneer je op een voorjaarsochtend wakker wordt en door het openstaande raam een merel hoort fluiten: "er is iets in je dat leeg is en het stroomt vol/ met het zingen van die merel". Eén wens heb ik nog wel: dat hij dat zingen ook eens midden in ons tuintje komt doen. ✿